

100 AASTAT. Ühe meie esimese priimabaleriini **Valentina Vassiljeva** sünniaasta kattub Estonia maja omaga.

Heida oma pisarad vaid rõõmupäevadele

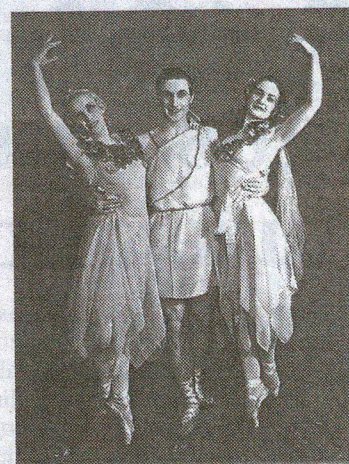
KALJU HAAN
teatriloolane

Sedaviisi on oma ainsale tütrele õpetanud kaks korda külmale maale saadetud priimabaleriin Valentina Vassiljeva (9.08.1913 – 18.01.1994), kelle sünniaasta kattub Estonia kunstitempli avamise aastaga.

Avaramalt ongi Estonia artistidega nii, et nutt ja kaeblemine ei saanud ega võinud ka ränkadel terroriaastatel kuidagi maad võtta – vaatamata ka esmajärguliste näitlejaisiksuste füüsilisele hävingule oli moraalikandjaks eelkõige eneseväärikus.

Euroopa kõrgtaseme lävepakuni olid Estonia lauluteatri poolel viinud Elsa Maasik, Tiit Kuusik, Milvi Laid, Eedo Karrisoo, Georg Taleš jmt.

Rahvusvahelisel balletikonkursil Varssavis 1933 tuli äsja 20 aastaks saanud Vassiljeva

Noppeid Estonia pidustuste kavast

Estonia avamise pidu

Estonia avamise pidu «Kord saja aasta pärast...» koos piduliku õhtusöögiga rullub vaatajate ette täies hiilguses just nii, nagu see saja aasta eest aset leidis: külalised saavad hobukaarikutel, daamidel on käes pitskindad, härrad kannavad torukübaraid ja Estonia laval peab monoloogil Hamlet ise. Lavastab Arne Mikk.

TÄNA KELL 19.30 ESTONIA TEATRI

Teatrilaut

Esmakordselt võtavad üritusest osa Eesti Kontsert, ERSO ja Eesti Filharmoonia kammerkoor. Pakutakse erakordselt laia muusikavalkut, soodsalt saab osta pileteid, avatud on laste-, auto- ja maleala ning balleti- ja ooperilma. Lisaks estoonlaste täika.

PÜHAPÄEVAL, 8. SEPTEMBRIL KELL 12–17 ESTONIA MAJA ÜM
BE

ERSO ja Eesti Filharmoonia kammerkoor avalikud proovid

Haruldane võimalus minna kuulama näiteks Nee me Järvi orkestriproovi.

TÄPSEMALT VAATA [HTTP://WWW.OPERA.EE/ESTONIAMA JA10](http://WWW.OPERA.EE/ESTONIAMA JA10)

Saja luige järv

Eesti ja Läti rahvusballett ühendavad jõud, appi on kutsutud veel Tallinna balletikool. Korraga peaks lavale astuma sada luuke. Ettekandele tuleb «Luikede järv» alates teisest vaatusest. Solistid Galina Rohumaa (endine Lauš) ja Maksim Tšukarjov. 2014. aastal plaanitakse seda esitada ka Euroopa kultuuripealinnas Riias.

KOLMAPÄEVAL, 11. SEPTEMBRIL KELL 20 VÄLILAVAL (TASUT)

Kontsertlavastus «Diiva»

Eksperimentaalne kontsertlavastus tänapäeva tippmuusikute keerukast maailmast, esineja konfliktidest kolleegide ja iseendaga, sellest, mis toimub kulisside taga. Autor ja lavastaja Paavo Pliik. Diiva rollis Annaliisa Pillak.

KOLMAPÄEVAL, 11. SEPTEMBRIL KELL 19 ESTONIA TEATRI KAM
MERSAAL

20-aastaseks saanud Vassiljeva auhinnalisele kohale. Vähetähtis pole seegi, et žüriilaua taga istus maailma tantsuteatri suurmees ja pedagoog Rudolf von Laban.

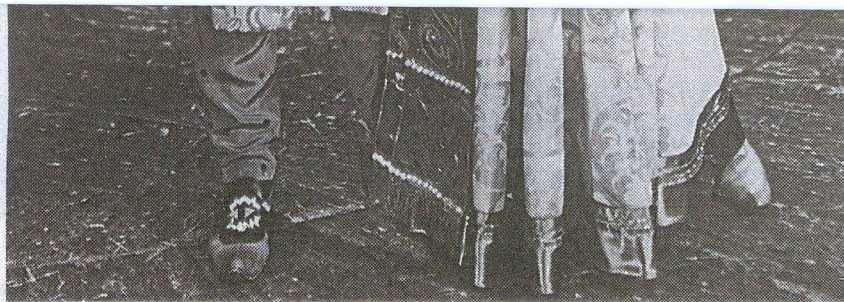
1926. aastal Rahel Olbrei ellukutsutud püsiv balletitrupp loikas esimesed loorberid Helsingi külalisetendustega 1936, mil eriti märgati Klaudia Maldutise ja Valentina Vassiljeva eeldusi ja võimekust. Viimasele tegi Soome rahvusoper ettepaneku sõlmida tööleping priimabaleriini ametikohale. Soomlaste ettepanekule vastas ta eitavalt, rõhutades seejuures suutmatust pöörata selg just Estoniale ja balletijuht Olbreile.

Üks kahest esibaleriinist

Valentina Vassiljeva oli sündinud Tallinnas tsaariarmee ohvitseri Peeter (Pjotr) Vassiljevi tütreks, kelle ema oli pärit suurärimeeste Rotermannide dünastiast. Tantsukoolituse oli Vassiljeva saanud Galina Tšernjavskaia balletistudiodist 1924–1934, peaaegu samal ajal kutsus Olbrei Estonia truppi Veera Leeveri (Eskola), Asta Olo, Kitty Kuskova ja Zoja Kalevi-Silla. (Viimane paistis hiljem ise silma silmapaistva pedagoogi ja koreograafina, Kalevi-Silla õpilasteks olid balletikooli I lennuse Helmi Puur, Ülle Ulla, Aime Leis jt.)

Tšernjavskaia õpilased moodustasid justkui omaette koolkonna, kes mujal (nagu Eugenia Litvinova ja Gerd Negro studiod) koolitust saanuile sugugi alla ei jäänud. Vassiljeva õpetaja Galina Tšernjavskaia oli oma professionaalsuse puhtklassikalises stiilis omandanud Moskva Lidia Nelidova koolis ja end tõsiselt täiendanud Peterburis karaktertantsu alal Aleksandr Monahhovi klassis.

Sisuliselt oli meie rahvusballetis alguskümneil tugeva konkurentsi ja individuaalsusega

võrdselt kaks esibaleriini: Rahel Olbrei enese koolitusega Klaudia Maldutis ja Valja Vassiljeva, kes suuremates partiides teineteist dubleerisid. 1939 jõudis juba Brüsseli festivalilt koju Liia Leetmaa (Vink).

Sedaviisi jätsid Vassiljeva osatäitmistest 1936–1940 balletilukku jälje Riccardo Drigo «Flora ärkamise» tiitelrollis ja Tai-Hao osas Reinhold Glière'i «Punases roosis». Mõlema tantsijaga alustas Olbrei ettevalmistust Tšaikovski «Luikede järve» Odette'iga.

Vassiljeva teatriaeg Estonia esitantsijana jäi lühikeseks, sest 1941 juuniküüditamisel tõuga-

Teatriavalikkus ja tütar Valentine asetasid talle kaasa Tšaikovski Valge luige varvaskingad.

ta väikse tütrega loomavagunisse, vägivaldselt lahutatuna abikaasast, kudumistöökoja omanikust Peeter Schimanskist. Aastakümneiks keelustab tsensuur kavalehed Vassiljeva nimega, ei lubata mainida teda ülevaateartiklites jne.

Teistki korda laagrisse

Sõja järel ballettmeistri kohale määratud Anna Ekston esitab kategoorilise nõude, et Kirovi laagrist vabastataks Vassiljeva, teda asub toetama teatrijuht Ants Lauter. Ime küll, et see vabastamine sünnib 1946.

Nüüdki saab Vassiljeva töötada Estonias neli aastat – kuruksu 1950. aasta pleenumi, mis järel taas toimus laagrisse sõit Kirovi suunas. Taasurimise hetkest vabastatakse direktori käskkirjaga teatri koosseisust «töle mitte ilmumise»

«Lakšmi» (1937), Valentina Vassiljeva koos Verner Hagusega (vasakul üleval), «Luikede järve» (1948), koos Verner Hagusega (vasakul all), «Flora ärkamine» (1937), koos Klaudia Maldutise ja Artur Koiduga (paremal üleval), «Laurencia» (1949, paremal keskel), «Punane moon» (1939, paremal all).
FOTOD: ESTONIA ARHIIV

põhjusel (!). Löögi alla jäävad ka Lauter ja Ekston.

Ekston oli erilise tähelepanguga jälginud noore priimabaleriini, Gerd Negro stuudiolase Aino Oinase ettevalmistust. Represseeriti temagi kui poliitikut Alma ja Aleksander Oinase võsuke ning tema Saarepiiga «Kalevipojas» jäi teiste tantsida. Aino Oinase nimega «Kalevipoja» kavalehed utiliseeritakse.

1948 oli Vassiljeva Ekstoni lavastuses jõudnud veel luua Tšaikovski Odette'i ja Hazinta «Lucrecias», samuti efektse Pääsukese populaarses lasteballetis «Doktor Aibolit» (1950). Valentina Vassiljeva rehabiliteeriti alles 1958. Ta suri Tallinnas 1994 ning maeti Siselinna kalmistule. Teatriavalikkus ja tütar Valentine asetasid talle kirstu kaasa Tšaikovski Valge luige varvaskingad.

Ooperi «Liblikas» esietendus

Tõnu Kõrvitsa ooper «Liblikas» on tellitud spetsiaalselt Estonia maja 100. sünnipäevaks. Peategelane Erika on salapärane linnaline, kes satub teatrisse ja tantsib nagu liblikas. Tal tuleb otsustada, kas lahkuda külmade tulekul koos teiste lindudega või jääda sinna, kuhu kuulub ta süda ja kus on näitlejaks ta armastatu August. Andrus Kivirähki romaani ainetel. Lavastab Peeter Jalakas.

REEDEL, 13. SEPTEMBRIL KELL 19 JA PÜHAPÄEVAL, 15. SEPTEMBRIL KELL 17 ESTONIA TEATRI SAALIS

Eesti balleti 95. sünnipäev

Eesti Rahvusballett tähistab meie balleti 95. sünnipäeva galaga, kus tulevad ettekandele katkendid repertuaaris olevatest balletidest «Luikede järve», «Pähklipureja», «Aeg», «Manon», «Tuhkatriinu», «Modigliani – neetud kunstnik» ja «Rosilinde». Septembri lõpus minnakse ringreisile ka Jõhvi, Pärnusse ja Paidesse.

PÜHAPÄEVAL, 15. SEPTEMBRIL KELL 20 VÄLILAVAL (TASUT)

Autokino

Sõida, pargi ja vaata! Suurel väliekraanil linastul ETV esimene, 1960. aastast pärit muusikafilm «Helisev päev», kus laulavad Georg Ots, Artur Rinne, Heli Lääts jt. Režissöör Artur Rinne. Filmi heli edastatakse Klassikaraadio sagedusel 106,1 MHz. Sööb ja jook.

ESMASPÄEVAL, 16. SEPTEMBRIL KELL 20 ESTONIA TEATRI SAALIS (TASUT)

Estoonlased kujutavas kunstis

Väljas on kunstiteosed, millel on kujutatud saja aasta jooksul Estonia teatriga seotud olnud inimesi: Theodor Altmann, Netty ja Paul Pinna (pildil Rein Raamatu kujutatuna Ivan Groznõi rollis), Betty Kuuske-maa, Anna Ekston, Georg Ots, Ülle Ulla, Aime Leis, Anu Kaal, Urve Tauts ja.

AVATUD ADAMSON-ERICU MUSEUMIS 24. NOVEMBRINI

KOGU PROGRAMMI VAATA
WWW.OPERA.EE/ESTONIAMAJA1